

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY III. NUM. XL - MAIG XVI - MCMXVII

Número solt, 20 cts.

SUMARI

Imperialisme i unitat d'esperit, per JOAN ESTELRICH.—La qüestió de les hisendes i l'organització de govern local, per J. BOFILL I MATAS.—El Professor L. Gauchat, per MARC FERRER.—El preciosisme, per LOUIS GAUCHAT.—Poesia Alemanya: Complanta d'Eva, Campanes de Nadal, de Ricart Dehmel, per JOSEP LLEONART, trad.—Poesia Catalana: L'espectacle matinal, avui que és festa, per JOAN CAPDEVILA.—A propòsit del Congrés Nacional del Llibre, a París, per JOSEP M. LÓPEZ-PICÓ.—Dietari Espiritual.

**ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613, BAIXOS
BARCELONA**

L'educació dels obrers, per RAMÓN RUCABADO.—La qüestió de les hisendes i l'organització de govern local, per J. BOFILL I MATAS.—Poesia anglesa: Invocació, de Shelley, per JOSEP CARNER, trad.—Poesia catalana: Elia dansa, per JOAN DRAPER.—Lletres: L'obra d'Isidre Nonell, pròleg d'EUGENI D'ORS. «El Nacionalismo catalán», de A. Rovira i Virgili, per MARTÍ ESTEVE. «Sagarrenques», de J. Iglesias Guizard. «Les hores que passen», de Pere Francís, per MARC FERRER.—Arts plàstiques: Exposicions, Francesc Vayreda i Miquel Soldevila, per MANUEL BRUNET. Serge Charchoune, per EDUARD M. PUIG.—Dietari espiritual.

VELL I NOU

Revista quinzenal d'Art

Suscripció trimestral: 2 pts. — Núm. solt: 35 cts.

Redacció i Administració: Corts Catalanes, 613

PUBLICACIONS DE LA REVISTA

Administració: Corts Catalanes, 613 b.

LLIBRES APAREGUTS :

RAMÓN RUCABADO

Els editors i la llibertat de l'art

JOSEP ARAGAY

La pintura catalana contemporània. La seva herència i el seu llegat

CLEMENTINA ARDERIU

Cançons i el·legies

JOSEP M. LÓPEZ-PICÓ

L'infantament meravellós de Schahrazada

MIQUEL POAL AREGALL

Mots plaents i desplaents

ANTONI ROVIRA I VIRGILI

El Nacionalisme

JOAQUIM FOLCH I TORRES

Meditacions sobre l'arquitectura

JOAN SACS

La moderna pintura francesa fins al cubisme

ALEXANDRE PLANA i altres

L'obra d'Isidre Nonell

EN PREMSA :

JOSEP CARNER

Les planetes del verdum

MIQUEL FERRÀ

Cançó d'ahir

ENRIC JARDÍ

Les idees de Georges Sorel

Hi han en preparació obres de J. Farràn i Mayoral, Eugeni d'Ors, Ll. Nicolau d'Olwer, Joaquim Folguera, Joan Alcover, Enric Prat de la Riba, Carles Riba, Esteve Monegal, Martí Casanovas, Josep M. de Sagarra, etc.

ESCOLA D'ART

DIRECCIÓ: IGNASI MALLOL

PINTORS : ESCULTORS
ARQUITECTES : ENGINYERS

C. CUCURULLA : IV : II

PUBLICACIONS DE LA REVISTA

Col·lecció de lírics mundials

Ha sortit el primer volum de la col·lecció

Venus i Adonis

de W. SHAKESPEARE

Trad. de M. Morera i Galicia

Prefaci de Josep Carner

En preparació: POESIES de RICARD DEHMEL.
Trad. de Josep Lleonart.

Prefaci de Manuel de Montoliu

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY III. — N.º XL — MAIG 16 - 1917

IMPERIALISME I UNITAT D'ESPERIT

II

NACIONALISME LITERARI I ARTÍSTIC:

T. ROOSEVELT.

En les darreres notes que publicàrem en aquesta mateixa revista sots el títol que encapçala aquestes línies, dèiem, a guisa de síntesi final, que si volem complir el nostre deure com a homes i com a patriotes hem d'esmerçar tots els nostres esforços en l'enfortiment de l'unitat espiritual catalana: forma la més eficient de treballar per a la Humanitat diversa.

Segons ens conta extractadament, en un de sos darrers números, la vella *Revue des Deux Mondes*, el gran nacionalista ianqui Teodor Roosevelt, ha disertat, no fa gaire, a Nova-York, sobre aquest mateix tema, el qual és, del punt d'esguard universalista, la raó d'existència i a l'ensem la més viva de les conclusions de tot nacionalisme complet.

En efecte, el pensament central de la disertació d'En Roosevelt és que hem de servir la Humanitat en la mesura que som nacionalistes—en el ver sentit, no en el sentit xovinista del mot—, en la mesura que sentim en nosaltres una ànima nacional i amb la condició de consagrar-nos sobretot a la nostra patria.

Ningú més contrari que En Roosevelt del cosmopolitisme incolor i destenyit que voldria fer del món una fàbrica d'insoportables monotonies inhumanes, i ningú més admirador i propugnador de les fecundes i amables diversitats. Ell ens diu: «Estimo l'amistat de un home que ama més sa família que a mi. Si no ama més sa família que a mi, és indubtable que a mi no m'ama tampoc. I ço que

és tan veritat en les relacions individuals no ho és menys en les relacions dels pobles. Del punt de vista de l'humanitat no hi ha criatura més malaurada que l'individu anomenat cosmopolita, el qual s'escampa per tot el món i a força d'estendre's es fa mince, mince...»

I prosseguint, ara, la ruta començada amb les notes anteriors, cal comentar, maldaament sia molt superficialment, algunes de les idees cabdals d'aqueix personatge, el més popular dels Estats Units, designat democràticament i sintètica per ses inicials T. R. o pel mot eixut d'*El Coronel* i definit per En Prat de la Riba—a l'estudiar, en *La Nacionalitat Catalana*, les fites de justícia, patriotisme i civilització que el nacionalista ianqui posa a les fórmules abstractes del seu mestre Emerson, quan aplica a la col·lectivitat aquestes fórmules estimulants de la energia individual—com a encarnació la més íntegra del geni americà.

Cal tota-vegada advertir també que els conceptes d'En Roosevelt, quan parla, com en el cas actual, del nacionalisme en la literatura i en l'art, no poden tenir ni tenen a casa nostra la mateixa valor pràctica i aplicada que a Nord-Amèrica. Roosevelt vol adoctrinar un poble jove i potentíssim qui no té encara realitzada la seva originalitat i que ja comença de no voler anar sempre a les escoles d'altri fent còpies perennalment. I aquest cas no és, ni d'enfòra, el nostre. En primer lloc, nosaltres tenim en art, en literatura, en totes les manifestacions de la vida nacional, una tradició gloriosa, de la qual careixen en absolut els americans. I, en segon lloc, nosaltres posseïm un tresor espiritual impreuable—la llengua pròpia—que és

ja, per sa gran virtualitat, el major determinant de la modalitat nacional nostra, distinta de totes les altres.

Les repúbliques sudamericanes—hem llegit en el *Glossari*—no serà en realitat independents de l'Espanya fins que posseiràn cultura propia. Roosevelt ve a confirmar una cosa igual respecte dels Estats Units i l'Anglaterra. (Conseqüència optimista per a usança nostra particular: Catalunya, pel fet de tenir cultura propia, petita o gran, és, maldament no se n'hagin adonat els polítics centralistes, més independent de Castella que no pas l'Amèrica llatina).—El nostre problema fonamental és el de refermar una tradició trencada; el de Amèrica el de fer-se'n una.

Bases principals del nacionalisme artístic d'En Teodor Roosevelt són: que el producte americà,—literari o artístic—ha de tenir en son caràcter intel·lectual, sentimental i moral, el gust de la terra americana, perquè, altrament, la seva valor serà poc o gens durable; que només hi ha una cosa pitjor que la negativa a comprendre una bellesa o una grandesa estrangera i és el copiar-la servilment, car fins i tot els grans prestigis no semblen estar a la llur altura quan s'entenen en plagiar una obra mestra forastera; i que el benefici de l'assimilació d'una cultura externa ha de consistir en el desplegament de l'esperit qui assimila, de guisa que li sia possible utilitzar sa força novella en creacions conformes al geni del seu propi país.

A Catalunya—vull dir la Gran Catalunya—trobem en principi l'afirmació de la nostra modalitat nacional en la conservació, conreu i evolució de les diverses característiques tradicionals del nostre poble.

Però, no debades passen els anys, ni poden anorrear-se les influències d'alguns segles de servitut espiritual. Per una colla de causes i circumstàncies naturals, ha renaixut la nostra patria a nova existència, i ens hem trobat, dins molts aspectes de la vida col·lectiva, que no'n tenim a bastament amb la tradició, perquè se'ns presenten avui horitzons i necessitats novells, fruita dels temps novells. I què fer davant les vitals exigències de l'hora? (I qui diu de l'hora, diu de l'any, del lustre i del segle?) Doncs girar l'esguard vers la més pregonada i més completa tradició; asabentar-nos de l'ideal clàssic; imposar entre nosaltres el sentiment de disciplina, de selecció, d'aristocràcia; produir, amb un mot, la necessaria modalitat catalana del fecundíssim classicisme greco-llatí.

Contra el localisme del vuitcents, barroer i romàntic, ha vingut l'acció depuradora del Noucents. Certament, convé a la nostra literatura una major universalització, una universalització, però, que no'ns esborri el segell de raça. Pitjor que una concentració localista fóra una difuminació cosmopolita. Una mala interpretació de l'ideal clàssic ens portaria funestíssimes conseqüències. A mon entendre, el gongorisme, que tant de mal féu a la literatura castellana, és una de tantes males interpretacions de l'ideal clàssic. I nosaltres correm també el perill de desviar-nos cap a un conceptisme bord i pertorbador, si no hi ha en la nostra joventut literaria aquell seny, aquella disciplina, aquell instint de selecció, aquell gust aristocràtic, aquell sant equilibri que és l'essència del classicisme.—Els abusos de folk-lore, per exemple, comesos pels homes del vuitcents, no justifiquen la condemna del sacre llevat popular.

Ço que cal, en definitiva, és que els novells productes literaris i artístics, adés essent reflexes tradicionals, adés essent inspiració independenta, adés essent producte d'una escola moderna, portin el segell inconfonible de la catalanitat. I això hem de confessar que, fins i tot en les arts plàstiques i en la música, ha estat tingut en compte per algunes rares personalitats, d'una valor ben alta i positiva, i per algún director espiritual del jovent artista de la terra nostra.

Precisament opina En Roosevelt, sobre la acció dels capdavanters de qualsevol deixoniment nacionalista, que un individu pot a vegades fer moltíssim, però la gran literatura, el gran art, han de brollar de l'ànima del poble. Calen esperits directors en els períodes de desvetllament de totes les nacions literates i artistes, mes, per tal que l'art, dins un país, sia verament nacional, els esperits directors han d'aprofitar la força i seguir l'orientació dels grans corrents de la vida nacional.

En literatura i en política, dos, tres homes han fet escola dins Catalunya, anorreant gairebé tots els altres intents d'orientació de la vida nacional. La responsabilitat de aquests homes davant la Patria és molt gran. Però, tal volta, si prou ho meditèssim, aquest mateix fet de crear escola i anorrear les altres ens demostraria que la raó del llur triomf està en haver sabut interpretar com calia els desitjos imprecisos de la majoritat del nostre poble.

Aquests comentaris, aplicats al nostre cas i suscitats per alguns conceptes generals d'En

Roosevelt, ens condueixen a les mateixes conclusions a les quals ens conduïen els comentaris que dedicàrem a l'imperialisme italià d'Enrico Corradini i a la probable filosofia de la post-guerra.

Sacrifiquem-ho tot a la nostra unitat de esperit; sacrifiquem-ho tot a la restauració de les nostres característiques tradicionals i a la formació de noves escoles catalanesques; treballem per a constituir una forta cultura original; saturem de catalanitat totes les nostres produccions per tal d'assolir la

plenitud de vida del nostre poble; demanem que, per vergonya, acabin d'anomenar-se catalans tots els escriptors, artistes i àdhuc polítics que no representen res en el balanç de la nostra activitat nacional... Però, no'ns desviem, no estimem com a producte patriòtic ço que no sia estimable com a producte estètic; no volguem patir, entre nosaltres,—ens adverteix finalment *El Coronel*—cap cultura artificial del patriotisme.

JOAN ESTELRICH.

LA QÜESTIO DE LES HISENDES I L' ORGANITZACIO DE GOVERN LOCAL

A). EL QUE HA VINGUT A QUEDAR. LA DIVISIÓ EN PROVINCIAS I LA MORT DE LES REGIONS.

Menys mal si la nova organització s'hagués fet de cara a la realitat, però l'estudi de l'expedient per a la divisió de províncies ens diu prou el que va fer-se. Si no fes plorar, faria riure el veure aquella lluita d'influències i les ciutats disputant-se la capitalitat com els goços un òs, a queixalades.. Fa llàstima, en veritat. Allí no s'hi veu, ni per un moment, l'idea de bé comú; no hi ha un principi clar que pugui indicar una voluntat, una tendència, un respecte. Influència i res més. L'única cosa que hi sura i que preval és la tendència a matar determinades organitzacions històriques, o millor, nacionals. L'esquarterament de Catalunya n'és una bella mostra. I les necessitats de les regions van pagar definitivament la culpa, quedant des de aleshores fóra del món polític, tal com si no existissin. Ha calgut la voluntat de tot un poble, el miracle de que una raça es redrecés al conjurament de la idea sagrada de sa unitat nacional, perquè es marqués el camí de sa renaixença i aparegués com exemple a tots, la Mancomunitat de Catalunya.

LA INJUSTICIA EN LA DIVISIÓ. EL PARTIT PRES CONTRA CATALUNYA.

Ja que hem parlat de l'esquarterament de Catalunya, bo serà dir-ne alguna cosa.

No cal pecar de mal pensat ni sentir grans inquietuts d'hiperestesia nacionalista per a que, al llegir la forma en què va fer-se la divisió un se senti ferit per la evidencia de

que el primer mòbil dels governants de aleshores, era l'esquarterar i aniantar el còs nacional de Catalunya. I no és sol en el gros: en la divisió dirigida abans que tot a fomentar rezels entre les ciutats catalanes, i en l'haver resolt contra nosaltres, d'una plomada, i sense apel·lació possible el plet secular de les fronteres de la nostra terra per Valencia i Aragó, sinó fins en el petit, en l'insignificant, com en el de les enclavades administratives s'hi veu la tendència, el partit pres contra nosaltres.

El principi tan decantat de la delimitació i de l'unitat jurisdiccional, arma principal contra nosaltres i a la que s'havien sacrificat principis tan respectables com el de la unitat de raça, no va ésser prou per a vèncer petites raons i conveniències feudals, i determinats termes van seguir formant part de les províncies amb tot i estar situats fóra de la frontera.

Avui passa amb les enclavades administratives de les que n'hi ha les següents:

Girona	a França	—Llivia
Navarra	a Saragossa	—Petilla de Aragón
Burgos	a Alava	—Condado de Treviño
Biscaia	a Id.	—Orduña
Santander	a Biscaia	—Trucíos
Valladolid	a León	—S. Llorente
Id.	a León Zamora	—Roales
Madrid	a Segovia	—Dehesa de Cepeda
Guadalajara	a Madrid	—Barrancos
Valencia	a Teruel	—Recód'Adamuz
Córdoba	a Sevilla	—Fuente Palmera

Ciudad Real a Toledo — Anchuras
(Coto redondo de les Ordres Militars)

Com se veu de Catalunya no se n'ha salvat més que la de Llivia i encara perquè és a França. Per a Flix, Montcada, etc. no ha de valdre el principi.

L'ISOLAMENT I UNIFORMITAT DELS MUNICIPIS.

I tancant-nos al purament municipal no va ésser més afortunada la obra dels constitucionals. Els dos principis que han perdurat, són sense dubte els dos errors fonamentals més perillosos: la desaparició dels organismes intermitjos i la uniformitat dels municipis.

1.er *La desaparició de tot organisme mitjà.*—En això que ha vingut a forçar la actuació del municipi fins a l'inverossímil, el deixeble va voler anar més enllà que el mestre, car França, al menys, tenia el departament-regió, sub-prefectura-provincia i el cantó-comarca, ço que permetia una major diversificació. I recordem tots que França tot i tenir més, ha acabat per reconèixer que no'n tenia prou, com ho prova la tendència iniciada per Briand d'anar a la reconstitució interna.

2.^{on} *Uniformitat dels municipis.*—La varietat real, l'escala que començant per l'organització rural disseminada—la vida de masía—arriba fins a la metròpoli passant pel llogaret, poble i vila, amb mercat i els nuclis industrials i històrics, va ésser com si no existís.

I la conseqüència d'aquests errors doctrinaris, no podia ésser altra que la que fou: el municipi petit, rarificat, impotent per a les necessitats locals i el gran esclau de la llei, fluctuant sempre entre ésser son conculcador i la seva víctima.

LA DESAMORTITZACIÓ MUNICIPAL. EL MAL QUE VA FER.

Com si això no fos prou, la desamortització dels béns propis va venir-los a posar l'inri, privant-los de llurs medis propis i de llurs propietats que, com encara passa a Alemanya i a Suïssa, els permetia viure en molts casos amb força independència, fins prescindint de tributacions i taxes.

I no es cregui que això és una exageració. La Serranía de Cuenca, per exemple, n'és una bella mostra, i per més que a Alemanya hi hagi encara ciutats com Gelle—Saxonia prussiana—per no anomenar-ne més que una, que amb sos medis propis ho

paga tot i encara té tres milions de marcs a l'any per a millores, també nosaltres hi hauríem pogut arribar. Sobre tot en els poblets rurals ara no hi hauria problema.

I el més trist és que aquesta expoliació va fer-se sense benefici de ningú, només dels vius que'ls compraren.

Mal venguts i mal gastats els béns propis van passar a la historia. No ha quedat més que les làmines intransferibles que va donar l'Estat. I recordeu el que valen ara, els mils de duros que es donen pels boscos que aleshores se van pendre i compareu-ho amb les vint o trenta pessetes que cada any se donen com a rèdit d'allò que era ben vostre.

N'hi ha prou d'això per a judicar el sistema.

C). EL QUE TINDRÍEM DE FER. REMEIS A TRIAR.

Ja es veu, doncs, si en queda de tasca a fer per resoldre orgànicament el problema. La regió, la comarca, la rodalia. El que està per sobre de la provincia, i entre aquesta i el municipi, no existeix. I ni el municipi ni la provincia poden viure.

I no pot seguir ni una cosa ni l'altra. Cal arreglar-ho.

Els remeis per a triar són en principi els dos de sempre: augment d'ingressos o reducció de despeses; però en organismes pobres i empobrits com els nostres municipis, ni el recurs de triar ens queda. La força tributaria és poca, i la Hisenda de l'Estat central, a costes del qual haurien d'anar bona part de les reformes, no permet gairebé res. Només cal recordar el fracàs interior i exterior per a veure que en lloc de poder ajudar ell voldria que l'ajudessin. No queda més que mirar de reduir les despeses. I això no pot ser més que traient obligacions als Ajuntaments, car els serveis algú o altre té de fer-los.

LA REDISTRIBUCIÓ ORGÁNICA.

L'únic mitjà viable és, doncs, la redistribució, però no pura i simple, sinó completa, que agafi tots els aspectes de la qüestió, encaminant-se, per a això, en el següent sentit:

- a) Redistribució de serveis i d'ingressos segons natura.
- b) Reorganització territorial per a adequar els òrgans a les necessitats.

De manera que no tan sols tenim de fugir d'aquelles concepcions tan simplistes de que el problema es resoldria suprimint les Diputacions provincials, amb la qual cosa encara isolariem més el municipi petit, impotent per a tot, sinó que hem d'anar al camí oposat: refer la organització interior, resucitant, per dir-ho així, la rodalia, la comarca, la regió, i fins la nació interior, de manera que els serveis susceptibles d'aprofitament intermunicipal i que ara els Ajuntaments no poden suportar, vagin a càrrec de la totalitat dels qui poden aprofitar-se'n.

AVENTATGES QUE REPORTARIA.

Poden enunciar-se així:

a) *Aidament econòmic i tècnic dels grans municipis als petits.*—Això no és només per raó de l'esperit de solidaritat que ha de regnar sempre entre uns i altres, sinó que és cosa d'estricta justícia. La capitalitat, sigui en l'ordre que sigui, sempre imposa deures. Els profits i prerrogatives que d'ella naixen, han de tenir sempre llur compensació. I els esforços i sacrificis de la capital envers el que'n podríem dir son *hinterland* econòmic, no sols venen compensats, o explicats per les raons de justícia que acabem d'exposar, sinó que també tenen llur compensació en si mateixos, car tot increment de riquesa produït en l'*hinterland* repercutirà sempre en el seu cap econòmic.

Això és tan evident, que només per un egoisme inqualificable pot defensar-se en països com el nostre ço que se n'ha dit la exclusió del règim provincial. I quan se tracta de països de ferm esperit nacionalista, en què cal acoblar totes les forces per a assolir l'ideal de tots, fóra un crim el refu-

sar aquests sacrificis. Per això, En Duràn i Ventosa quan, amb l'excusa de la llei de grans poblacions, s'anava a establir aquest règim amb la pretesa prefectura de Barcelona, va dir, amb tanta justesa, que s'anava a la decapitació de Catalunya.

b) *Major força político-econòmica del conjunt i de cada u.*—No cal dir-ho: per forta que sigui una ciutat, sempre ho serà més si parla en nom d'una regió. Per minça que sigui una comarca, sempre podrà fer més que el que farien sos municipis, disgregats. I en aquesta hora de supremes reivindicacions no pot oblidar-se que l'interès de tots està en constituir una força.

c) *Major força econòmica o increment d'uns i altres i reversió final en profit de tots i del conjunt.*—La unió, a més d'aminorar la càrrega als petits, tindria un altre efecte lògic de la més alta transcendència: la força econòmica, que permetria emprendre treballs i instal·lar serveis que, altrament, mai podríen somniar. Les gotes d'aigua de les petites hisendes, ajuntant-se, poden arribar a ésser força motriu de tota la comarca per a augmentar sa productivitat. I augmentant aquesta, l'esforç de tots revertirà en profit de cada u d'ells i del conjunt.

* * *

Dit això, ja es veu el caràcter que pren el problema de les hisendes locals que, com dèiem, fuig ja del terror únic de les finances per a entrar en el de l'organització total. I per més que's vulgui refugir, la realitat s'imposarà sempre. No la resoldrem bé fins i tant que es modifiqui la organització i règim administratiu d'Espanya.

J. BOFILL I MATAS.

EL PROFESSOR L. GAUCHAT

El Dr. Louis Gauchat, professor de Filologia romànica a l'universitat de Zürich, és una de les figures de més relleu de la Filologia per les altes dots de mestre i investigador que l'ornen a la vegada. El doctor L. Gauchat mestre ha conseguit atreure vers la seva càtedra, d'uns anys ençà, les noves generacions dels romanistes suecs, belgues, austríacs, alemanys, francesos, italians, catalans i americans. Ell ha conseguit amb son mestratge el primat de la Filologia romànica per a l'escola de Zürich

que es caracteritza per la crítica refinada de tota orientació nova i per la metodologia que assenjala a la disciplina filològica. És deguda al Dr. Gauchat l'intervenció i la preponderància donada a la llengua vivent i als dialectes d'uns anys cap a nosaltres tot rebel·lant-se contra el dogmatisme de Gaston Paris, el mestre venerat. La Geografia lingüística, una mena d'iconoclasta violent dels vells mètodes, quan anava a desviar-se, mercès a l'intervenció del mestre s'incorpora a la metodologia i esdevé un dels auxi-

liars més potents per la solució de grans problemes d'ordre fonètic, morfològic, lexicològic i semàntic, comptant-se entre els seus deixebles Jud, Jaberg, Wartburg, Fankauer, els representants d'aquesta branca de la disciplina filològica.

L'estudi de la llengua sota l'aspecte històrico-cultural consagrat per un nom de discòrdia *Wörter und Sachen* fou iniciat pel Dr. Gauchat amb uns modestos treballs d'alta valor metodològica, publicats en el *Bulletin du Glossaire des patois de la Suisse romande*, revista filològica d'uns quinze volums publicada per ell gairebé exclusivament.

L'obra que ha donat més relleu al nostre romanista és el *Bureau du Glossaire des patois de la Suisse romande* l'organització de la qual ha estat imitada pels belgues qui preparaven el *Dictionnaire des patois wallons*, pels italians Salvioni i Guarnerio amb el *Dizionario dei dialetti della Svizzera italiana*, pels reto-romans amb son *Dizionario dels idioms romauntschs*. Aquesta admirable organització és aquí

prou coneguda per exposar-la. L'organització del nostre *Diccionari general de la Llengua catalana* és la filla predilecta del mestre aconsellada, dirigida y vigilada per ell amb una amor paternal. El *Glossaire* els articles del qual són ja redactats en gran part junt amb la *Bibliographie linguistique* ja publicada, seràn l'obra cabdal del Dr. Gauchat. Per altra part la seva bibliografia abundant, escampada en les revistes tècniques *Zeitschrift für rom. Philologie*, *Romania*, *Archiv für studium n. Sprachen*, *Archivio glottologico*, etc., dona una mostra evident de la direcció de camí a seguir assenyalada per ell a la Filologia romànica. Filòleg integral sense prejudicis donà primer que tothom bel·ligerancia oficial a la llengua catalana admetent en Setembre de 1911 la tesi doctoral de Mn. A. Griera *La frontera catalano-aragonesa* escrita en nostre idioma i presentada a la Facultat de Filosofia de l'universitat de Zürich.

MARC FERRER.

EL PRECIOSISME (1)

Nosaltres hem vist formar-se a França un esperit de societat els caràcters del qual són molt precisos. Això s'explica per l'exclusivisme que va ésser practicat. No era pas accessible a tothom l'Hotel de Rambouillet: era necessari posseir títols no precisament de noblesa, però sí de bona educació i d'intel·ligència o pel menys brillar en la conversa. L'Hotel esdevingué ràpidament «le rendez-vous» dels bells esperits, així com tots els salons que n'heretaren. Aquest exclusivisme fou la força d'aquest ambient i en va ésser també la feblesa. Insensiblement es rellisca de la verdadera distinció a la pedanteria i a l'austeritat. En les grans families, els membres de les quals han pres massa la costum d'escoltar-se i d'adular-se, es veuen créixer vicis; les mateixes condicions es presenten en les societats massa escolliades, massa uniformes, massa indulgents per als seus capricis, naixents.

Després d'haver descrit l'esperit qui es desenrotlla en la societat preciosista, em manca

pintar en qualques trets la temptativa de reforma lingüística. Es per aquest costat que exerceix la més gran influencia sobre l'evolució literaria no solament de França. També s'entén comunament menys per preciosisme, un cert gir d'esperit que una certa mena de llenguatge. No és just, car el preciosisme i tant com se manifesta en la llengua, no és més que un aspecte de la cosa. Però l'erro és excusable, doncs si no veiem més obrar als personatges preciosistes, els sentim encara parlar, mercès a la resonancia que tingué llur vocabulari. Anem doncs a estudiar-lo una mica.

Importa abans de tot distingir entre el preciosisme, tot curt, sense epítet, i el preciosisme ridícol. El segon ridicolitzat per Molière, per Boileau, pels representants de la novel·la realista (Scarron, Sorel, Cyrano) ha fet gran injusticia al primer i li ha donat un tint còmic casi imborrable. No obstant, tot no és pas dolent en el preciosisme. Primerament els preciosistes han posat de moda una quantitat d'expressions afortunades de les quals ens servim encara cada dia sense donar-nos-en compte. Per exemple, jo he empleat hi ha poc, sense

(1) Capítol de les conferències que sobre *La novel·la francesa en el segle XVII* donà el prof. L. Gauchat, de l'Universitat de Zürich, en els Cursos d'Intercanvi de l'Institut d'Estudis Catalans.

sorprendre-us gens, l'expressió *tournure d'esprit* (gir d'esperit) qui data d'aquell temps.

Un altre erro, sovint comès, consisteix en considerar a l'Hotel de Rambouillet l'únic responsable de tot el preciosisme. No hi ha res més injust. Hi havia ja preciosistes al començament del segle, com els Des Escuteaux i Nervèze, els noms dels quals són afortunadament oblidats. ¿En voleu exemples? Heu-se'ls aquí: Nervèze escriu: «Filandre s'ajudava sempre del vent dels seus artificis per a inflar les veles de les seves infidelitats». En altra part parla d'aucells tancats en llur gabia i «estranyats d'haver perdut la clau dels camps», etc. Aquests autors són, ells mateixos, els descendents dels retoricadors del segle XVI i dels quals es burla tant Rabelais tot i essent preciosista a la seva manera. No és pas difícil de trobar una quantitat d'expressions d'un gust molt dubtable, als nostres ulls, fins en els més grans poetes del Renaixement. Ronsard ¿no diu que la bella Callirée, banyant-se, encén amb el foc dels seus ulls, l'aigua—*la cuve* (bota tina)—i el bany? ¿No apel·la al seu llit on busca en và la sòn, oprimit per les penes d'amor, un dur camp de batalla? Quantes vegades no parla de la mar dels seus plors i així seguidament. Vos envió per al detall a l'estudi de M. Riniker «Die Preziosität der franz. Renaissancepoesie». (El preciosisme de la poesia francesa del Renaixement). Hi trobareu exemples en abundancia.

En efecte el preciosisme és un fruit natural de l'erudició del Renaixement. Es això que fa comprendre que esclata quasi en el mateix temps en tots els països. Es pogué comprovar un primer període de preciosisme en el segle XII, quan els trovadors sospiraven per llurs dames inexorables. A força de variar el mateix tema d'amor que s'esforçaven per renovar donant-li aspectes nous, inusitats, es caigué en el «trovar clus», es a dir en l'expressió difícil que els coneixedors únicament podien sentir i que es considerà com el «non plus ultra» de la tècnica de l'art. Han tingut raó de considerar el preciosisme com un plaer resultat de la forma i de la dificultat vençuda. Flota per damunt de la vulgaritat. Els artistes pensen: Necessitem ço que és nou, malgrat no n'hi hagués més al món. I comencen a rebuscar coses més complexes, més delicades, més subtils. Nosaltres mateixos ens trobem de vegades en aquesta situació. El temor de dir en

societat coses cent voltes dites ens tanca la boca, ens ruboritzem d'endreçar el compliment d'usatge a una persona qui, no obstant, ho mereix ben bé.

En el segle XII, la moda del «trovar clus», invadí ràpidament tota Europa. Va fer nèixer la més gran emulació a Italia on el Petrarca n'és el representant més eficaç, i com que ell ha sigut considerat durant varis segles com el més gran líric, havent servit de model a totes les escoles de poetes, ha trobat mitjà d'escampar-se per tot, ço que té de preciosista. M. Morf ha definit amb justesa el preciosisme com a petrarquisme en acció. Hi ha doncs un lligam entre aquest primer viatge de l'esperit preciosista a través dels Parnassos d'Europa i les tendències del segle XII. Els nombrosos poetes petrarquistes formen les anelles de la cadena. El Renaixement no ha fet més que reforçar una tendència que ja existia, cavant un abisme entre la massa ignorant i els esperits selectes que degueren sentir-se molt superiors. S'ou sovint pronunciar en aquesta època el famós «odi profanum vulgus» d'Horaci. Per a mantenir l'espai que separa de la plebs a l'home cult, aquest procura distingir-se'n. No era pas difícil de viure diferentment del poble, es posseïa una rica biblioteca, hi havien els viatges, els torneigs, els bells trajos, la galanteria, però participaven tots de la mateixa llengua (a menys de parlar llatí). Era doncs precís transformar també la llengua, habillar-la cavallerosament, fer-hi afectacions inusitades, no dir per exemple: *una cadira*, *un vas d'aigua*, com els ignorants, sinó trobar altra cosa i millor a ser possible.

En el temps present les classes són molt més barrejades que abans, malgrat els contrastos polítics esdevinguts tan violents. I no obstant avui encara escoltant amb gran atenció logràriem descobrir una gramàtica i un vocabulari de saló, en certs ambients selectes. La necessitat de distingir-se, el refinament renaixent sempre. A través dels segles, els preciosistes, els increïbles, els dandys, els estètics es donen la mà. Busquem exemples de preciosisme a l'entorn nostre!

Un dia pronunciava jo, davant d'un poeta de la Suïça francesa, el mot *clarine* que significa campaneta de vaques. Té!, va dir ell, bonica paraula, és precís que la posi en una poesia! Llegint Brunetière, una vegada, em trobo amb el mot *s'entrelire* (llegir-se mutuament.)

Gravo aquest mot en la meva memòria, per a servir-me'n quan ho necessiti, com d'un mot còmode i, confessem-ho francament, per a treure'n algun efecte. ¿No són això trets de preciosisme? Aquesta tendència tan terrible ens sotja per tot, sense deixar-se conèixer moltes vegades. La literatura n'està plena. Els poetes no pararan pas de comparar els cabells blons de llur amant a l'or pur, els seus ulls als estels, les seves dents a les perles. L'èxtasi busca termes de comparació, i l'imatge afeblint-se depressa, deixa entrar el risc de traspasar els límits del natural. Jo em recordo d'haver vist en els «Fliegen de Blätter» el dibuix d'una dona, cada part del qual corresponia exactament a les metàfores usades en les novel·les: Schwanenhals (coll de cigne), etc. Era horrible. Pel demés, l'idea no era pas nova. Es parlava ja en «l'anti-roman» de Charles Sorrel, del qual ens ocuparem, d'un pintor que havia pensat representar a «Charite» l'amiga de l'hèroe tal com ell la descrivia en les seves divagacions apassionades.

El preciosisme no és un gatge de les classes superiors. La llengua del poble també es renova constantment, per les metàfores tretes de totes parts i sovint de molt lluny: termes variats per a designar per exemple a la que s'ama, mots acaronadors per als infants, perífrasis per a reemplaçar les paraules que ens suggereixen idees desagradables com vomitar, etc. Jo em proposo escriure un dia, sobre el preciosisme en els dialectes. Verdaderament el preciosisme és de tots els temps i de totes les classes, en el ben entès que té graus diferents segons els ambients i segons les èpoques. Neix de l'horror del comú, i s'explica per la psicologia humana. No és pas abans de tot un quefer de llengua, sinó de sentiment. És, primer, un exclusivisme social i no és amb res més que amb el temps que s'hi ajunta un exclusivisme de llengua. En el segle XVII bat a ple pit en tots els països. El principal representant espanyol, n'és el poeta líric castellà Góngora, des del qual ha estat denominat Gongorisme. A Itàlia se l'anomena Marinisme des del cavaller Marino. A Anglaterra Euphuisme des de l'hèroe d'una novel·la del poeta John Lilly; Shakespeare condemna el preciosisme i no obstant no n'està pas deslliurat ell mateix, com Cervantes a Espanya i Corneille a França. A Alemanya és la segona escola silesiana qui representa aquest esperit. Aquest fe-

nomen d'universalitat es produeix a cada moment en l'història; a la fi del segle XVIII va ésser el mal romàntic que s'escampà per tot. Serà ben difícil més tard de comprovar quin país ha conegut primer la pólvora sense fum o el globo dirigible. En tots aquests casos el terreny està preparat de llunyana data. Una sola guspira és suficient per a encendre un foc de renglera de país en país. No obstant és precís comptar també amb les mutues influències i amb les dels grans exemples.

En diversos països havia apuntat apenes el preciosisme, que ja s'estudiaven els uns als altres, que ja es complementaven i que s'excediren. Antoni Pérez, professor d'espanyol del rei Enric IV, va portar el gongorisme a París, però la seva influència personal no durà pas molt temps, car ell va morir el 1611 sense haver posat els peus a l'Hotel de Rambouillet. És cert que va deixar la seva correspondència que sigui traduida al francès en 1638 i que va ésser molt llegida. Encara que allavors podien molt bé llegir-la en la llengua original, puix tots els qui eren instruits, sabien més o menys bé el castellà. Voiture, per exemple, es serveix amb facilitat d'aquesta llengua i fins ha deixat alguns troços en espanyol; entre altres un bitllet espiritual a una dama espanyola, remetent-li la conjugació francesa del verb *amar*, on diu, entre altres coses, que els gramàtics han fet molt bé de reunir les formes jo amo i tu ames, puig és necessari que sien dues persones per a amar-se. Coneixent l'enorme acció exercida pel teatre espanyol sobre el drama francès ja la tornarem a trobar en l'estudi de la novel·la que ha estat sovint inspirada per aquest país.

Itàlia, però, sigui per als preciosistes molt més seductora i més perillosa. Marini en persona freqüentava els salons de París, sense haver tingut no obstant, pel que sembla, forts lligams amb l'Hotel de Rambouillet. Va ésser a França que ell publicà, en 1623, la seva obra principal, el poema al·legòric i mitològic *Adone*, de 45.000 versos, el prefaci del qual molt alabador per a ell té En Chapelain, un francès, per a autor. Heus-aquí una estrofa d'aquest poema que vos citaré com a prova del llenguatge preciosista. El déu d'amor està caracteritzat de la manera següent: «Lince privo di lume, Argo bendato, Vecchio lattante, e pargoletto antico, Ignorante erudito, ignudo armato, Mutolo parlator, ricco mendico, dilette-

vole error, dolor bramato, Ferita cruda di pietoso amico, Pace guerriera, e tempestosa calma, Lo sente el core e non l'intende l'alma. Traduit: «Linx privat de llum (perquè es representa a l'amor amb els ulls benats), Argus benat, vell *tettant* (perquè l'amor és tan vell com el món i està per lo tant simbolitzat per un infant), infant d'edat avançada, ignorant erudit, armat tot nu, (està nu però armat amb la seva ballesta i els seus trets), orador mut, ric captaire, erro agradable, dolor desitjat, llaga cruel oberta per un amic misericordiós, pau guerrera, calma tempestuosa, el cor el sent i l'ànima no el comprèn.» Entre aquests epítets i aquestes antítesis n'hi ha de ben trobades, d'expressives, però llur acumulació és criticable, el text n'esdevé obscur i en desterra tota la poesia. El que caracteritza el preciosisme abans de tot, és l'excés, l'intemperancia, l'ímpetu mal reprimit, l'extravagancia de l'esperit. Es desprecien les metàfores usuals, les del poble, es posa en frec per a trobar-ne d'altres més singulars, més ardides. No hem de fer més que fullejar l'*Adone* per a trobar-hi les imatges més curioses. Els estels són apel·lats els cequins ardents de la banca del cel, els forats brillants del garbell celestial, les cuques de llum eternes; els núvols, els matalassos aèris, etc.

Els francesos quedaren meravellats d'aquest estil i es col·locaren a la mateixa via. A França hi manca encara un treball filològic de conjunt sobre el preciosisme, però tenim el diccionari dels preciosistes en 2 volums per Somaize, ed. de Livet, que és la principal font de la nostra informació. El 1.er volum conté primerament el Gran Dic. dels preciosistes o la clau de la llengua de «Ruelles» (carreró), fins a la 2.ª ed., de 1660. Després el registre dels pseudònims que els «Ruellistes» s'havien donat. Somaize descriu llur caràcter i conta tota classe d'anècdotes que els hi atribueix. No sabríem pas de qui es tracta ni qui s'amaga darrera els *Doralises*, *Daphné*, *Demophonte*, etc. si Livet no ens hagués donat una clau en el 2.^{on} volum que conté ademés varies comedies o versos amb trets de preciosisme i l'estudi dels quals és indispensable per a l'interpretació de «*Les Précieuses ridicules*» o de «*Femmes savantes*». Posseim ademés la bella obra de M. Brunot, l'*Historia de la llengua francesa* de principis del 1900, el tercer volum de la qual, referent al segle XVII aparagué en el 1909. Diversos capítols interessants d'aquest llibre

estàn consagrats al preciosisme, que no és pas, no obstant, prou considerat baix el seu aspecte universal i psicològic. Per a donar-vos una idea del preciosisme del segle XVII, en conjunt, sense separar els primers germes dels abusos finals, ço que no és gairebé possible en l'estat actual dels nostres coneixements, treuré alguns exemples de la meua provisió.

En la darrera conferència vaig citar l'avversió d'una de les filles de la marquesa de Rambouillet pels mots vulgars. Aquesta antipatia o sensibilitat afectada conduí més tard a un verdader llibertinatge de castetat que atacà no solament a paraules senceres sinó també a llurs síl·labes. Disputes semblants són tan velles com el món. Marot es burla ja dels «pimbêches» que no sabien pronunciar la paraula vescomte. Senyors vosaltres aplaudiu sens dubte aquesta manera de veure. Però, no us apresureu massa a condemnar en conjunt. Malherbe no era pas injust d'escriure que el mot *úlcerà*, empleat sovint per Ronsard i la seva escola per llaga d'amor, no és fet per a la poesia. Encara que no es pot menys de somriure quan se veu reemplaçar el mot *escombra* per «instrument de llimpiesa», la *camisa* per la «companya perpetua dels morts i dels vius» quan veiem refusar la paraula *pit* aplicada a l'home, perquè es diu pit de vedell, i podem trobar que és caure de mal a pitjor, dient per *estar refredat* tenir un rajament de nas.

El preciosisme no ha pas creat una quantitat de paraules noves, és més prompte en el domini de la fraseologia que ha estat innovador. Esmentem no obstant el mot *debrutaliser* (desbrutalitzar), creació de la marquesa de Rambouillet, el mot *anonyme hasardé* (anònim perillós), per Mlle de Scudéry, i alguns altres. Sobre la proposició de Balzac, el tirànic Vaugelas aprova que es dongui a la paraula *feliciter* (felicitar), poc més o menys el mateix sentit que li donem avui. Aquest mot ens ha esdevingut talment familiar que no sabríem passar-nos-en. Però la seva introducció en la llengua va ésser un acte autoritari. Entenem-ho bé! S'han creat mots nous en tots els temps i es creen encara. El que hi ha d'inusitat en el cas de *feliciter* és la forma d'interpretar el mot en el seu sentit modern. Si el públic l'accepta ja no se li deixa la cura d'empresar-lo. Vaugelas prometé a Balzac el seu apoi per a decretar que el mot seria rebut. Balzac escriu: *feliciter* no és encara francès, però ho serà

dintre el mateix any. Heus-aquí un cas del qual no en conec cap exemple en els temps moderns.

I no vos parlo pas de les qüestions de fonètica, d'ortografia, etc., de les quals s'ocuparen els concurrents a l'Hotel de Rambouillet. Tant com no es va fer altra cosa que discutir si era precís dir *homme* o *hommune*, *Rome* o *Roumme* (pron. dialect.) *sarge* o *serge*, *que je die* o *que je dise*, si era necessari ortografiar *teste* o *tête*, *tousjours* o *toujours* no hi va haver res a desaprovat, al contrari. Baix aquest raport els preciosistes han contribuït a la depuració de la llengua francesa.

L'influència d'aquesta poderosa societat fou molt incisiva en matèria lexicològica. La veiem censurar una munió de mots que han reaparegut després i que no tenen absolutament res de xocant en la nostra manera de veure: *adolescent* (adolescent), *allégresse* (alegria), *angoisse* (angoixa), *atour* (ornament), *banquet* (banquet). Es demanà la supressió de tots aquests termes; d'altres, com *bienveigneur*, *chaloir*, *cuidier*, que tenien un aire força vell han caigut decididament en desús. Entre els mots posats de moda pels preciosistes han fet fortuna *galant* (galàn), *ravissant* (meravellós), *un je ne sais quoi* (que trobarem en Corneille, Pascal); altres no han ni viscut: *pousser le tendre*, *pousser le doux*, per a fer la cort, expressió presa a la música, s'ha conservat en alemany amb un sentit del tot trivial.

Però és en el domini de les figures de retòrica d'istil que es deu haver de buscar el verdader caràcter del llenguatge preciosista. Vos cito segons Somaize: 1.er, les antítesis: *sagesse ignorante*, *tristement doux*; 2.^{en}, les perífrasis: Les orelles esdevenen *les portes de l'entendement* (les portes de l'enteniment), el nas *la porte du cerveau* (la porta del cervell), els peus *les chers souffrants*, l'espill *le conseiller des grâces*, el paper *l'effronté qui ne rougit point*, (aquestes dugues expressions es troben ja en els antics); 3.er, metàfores: *Regards qui respirent la pitié* (mirades que respiren pietat), —ço que és del tot risible— *être d'une vertu sévère* (ço que no té res d'extraordinari); 4.^{art} hipèrbol·les: *Les yeux font couler des torrents de larmes*, els ulls fan lliscar torrents de llàgrimes), etc., etc. En tindríeu per a divertir-vos durant hores senceres.

Totes les expressions que acabeu de sentir no són pas del mateix gènere. N'hi ha de força

originals i n'hi ha d'altres que són francament ridícoles. Es precís guardar-se de pendre com una perfecció el diccionari dels preciosistes de Somaize. Somaize ha tret una mica de per tot i s'hi troben sovint manantals ben tèrbols. Molière i Boileau no ens han pas donat sempre ben exactament els termes d'usatge i de vegades forcen el tret. Recorrent el diccionari de Somaize el vocabulari preciosista sembla molt més extravagant del que realment és. I nosaltres estem, sobre tot, molt mal informats sobre la vitalitat de cada una d'aquestes expressions. Entre elles n'hi han que no es prenen pas en serio, i així es deia tot rient, per a presentar, que havien desaparegut tan depressa com havien nascut. No precisa pas imaginar-se que si s'haguessin usat aquestes fórmules espirituals de cap a cap de la conversa haguera resultat un teixit de perífrasis. No s'ha dit mai: Un subjecte de bella conversa (dona) pren un *dédalle* (peigne) per a deslabyrinthar-se els cabells davant del conseller de gràcies. I el diccionari de Somaize relata sobre tot els procediments dels darrers preciosistes i no el llenguatge de l'Hotel de Rambouillet. El diccionari és un reductor incoherent que enganya sobre la verdadera naturalesa de la cosa. Es necessari estudiar el verdader llenguatge preciosista en les obres de Balzac, de Voiture i d'altres «ruellistes». Fins de Marini es poden llegir pàgines senceres, sense trobar-hi res de xocant baix el punt d'esguard de l'istil.

En fi, no oblidem que el diccionari de Somaize no conté més que els trets que sorprendien encara els esperits en 1660.

Una gran quantitat d'aquests termes preciosistes ha estat tot seguit incorporada al llenguatge corrent. Els grans escriptors del segle n'estàn plens. Nosaltres n'empleem encara sense donar-nos-en compte, sense reconèixer res de forçat, ni cap pompa d'istil quan diem o llegim: és la més natural de les dones, ell ha tingut una disenció amb un tal, pendre les seves mides, obrar sense mirament, no entrar en cap detall, pendre el millor partit, embarcar-se en un mal negoci, sacrificar als seus amics, *faire des avances* (bestreure), estudiar el gust de la gent, etc. Totes aquestes frases eren noves en el segle XVII i s'han conservat fins als nostres temps, precisament perquè s'han trobat acertades i còmodes. Parlant de l'obra dels preciosistes és injust de no mirar més que

llurs abusos, com també de ignorar que els hi devem el gran enriquiment de la llengua. So-maize indica molt sovint la persona a qui som deutors de tal o qual neologisme d'allavors. Es Saint-Amant qui va dir per primera vegada: el mot no manca. Mlle. de Scudéry va inventar: el riure d'intel·ligència; Balzac: la se- quedat de la conversa.

El llenguatge dels preciosistes ofereix sorprenents analogies—això sembla no haver estat encara posat en clar—amb la extranya parla dels estudiants alemanys. ¿No es serveix de les expressions més curioses la joventut de les nostres Universitats? Els noms dels animals prenen un aspecte completament diferent pronunciats per ells. Fuchs, Maulesel, Büffel, Kater, Salamander, n'estàn ben lluny de tenir llur significació habitual. Seria precís ésser ben intel·ligent per a comprendre sense estudis quins rapports hi ha entre un «bemooster Bursche», i «pump mir Moos». En aquest llenguatge una noia esdevé una escombria, un avar un feltre, un agent de policia un pop, la cervesa materia, l'escuma de la cervesa una flor, la plata ferro blanc, etc. Tradueixo el dibuix per a fer-vos sentir bé la distancia que l'esperit ha tingut de recórrer per a anar de l'un a l'altre.

Tota una serie d'aquests termes d'estudiants han passat al llenguatge comú, com Backfisch, Fidibus, Kneipe, Gassenhauer, Burschikos, Schwulität, Grobian, Knickebein etc., l'origen estudiantesc dels quals no reconeixem en els nostres dies.

I, ¿d'on vé aquest embull? ¿No és, com els preciosistes, un cert esperit de còs, qui l'ha creat? ¿Una necessitat de distingir-se dels demás, dels *philistins*? ¿Tenim nosaltres per tot això el dret de refusar als nostres estudiants la manca de naturalitat? ¿Els hi podem dir que parlen un llenguatge extrany, ridícol i incompreensible? Si un Molière modern volgués posar en escena tots aquests mots pintorescs amb una intenció irònica, ¿no es pendria contra ell, el partit d'usar aquest llenguatge?

Hi ha no obstant una gran diferencia entre l'embull dels estudiants alemanys i el llenguatge preciosista del segle XVII. Els termes dels estudiants són heretats de segles passats. Tornem a trobar aquesta terminologia en el segle XVIII i es poden anar seguint per parts, les seves traces fins al segle XVI. Cada generació hi ajunta quelcom, molt poc. Si una sola

volada d'estudiants volia introduir sobtadament una quantitat d'expressions noves, de dir per exemple: *tauler* per *noia*, *contentement* per *diners* i què sé jo quants més; si volien produir un gran canvi en el vocabulari usual, no mancaria pas qui es burlés d'ells. Ara bé, és al que aspiraven els preciosistes; no els de l'Hotel de Rambouillet, en la seva bona època, sinó llurs imitadors pedantescs, sobre tot els de provincies, on no es fan pas les coses amb la mateixa gracia que en la capital, on se cau molt depressa en la exageració. Molière, no era doncs injust de vigilar i de posar a l'index els preciosismes més absurdes; es va passar també força cura d'advertir al seu públic que ell no atacava pas les celebritats del segle. Les veritables preciosistes, diu en el prefaci de la seva peça, no tindrien raó d'ofendre's quan se representa a les ridícoles, qui les imiten malament. ¿Era sincer a l'escriure així? Les dugues *pecques* de provincia que ell cita s'apel·len Madelon i Cathos, diminutius de Magdalena i Caterina, i les més distingides d'entre les preciosistes portaven els noms de Caterina de Vivonne i de Magdalena de Escudéry! Es va dir que no era més que una encontrè purament casual; que Molière havia escollit dos noms molt populars, molt usats, per a que fessin contrast per llur banalitat amb les pretensions dels personatges que ells designaven; es va dir igualment,—i és un argument molt serio—que l'autor havia escollit aquests dos noms perquè les actrius qui representaren aquestes parts s'apel·laven Caterina de Brie i Magdalena Bejart; Molière deixava molt sovint llurs noms als actors. La Grange, Dodelet aparegueren a l'escena baix llurs propis noms; i no obstant no puc impedir-me, junt amb els millors crítics de l'obra del gran poeta, de veure en aquesta un tret maliciós. Molière no va pas inventar les circumstancies, però en va aprofitar i s'hi va ben divertir; aneu doncs! Es veritat que la marquesa de Rambouillet era d'edat, aleshores tenia 51 anys i no posseia ja l'influencia d'altre temps. En quant a Mlle. de Scudéry, Molière l'inspeccionava clarament. La peça està plena de al·lusions a les seves novel·les; la *carte de Tendre*, sobre la qual tindrem motiu per a parlar, és objecte d'un llarg tiratge. V. Cousin preten-gué que Molière, lluny de ridicolitzar Mlle. de Scudéry es posava del seu cantó. Certament és injust, i és precís estar obcecat per un par-

tit determinat per a no veure la veritat. Tot l'Hotel de Rambouillet, la marquesa inclusiu, assistí a la primera representació de les «Précieuses ridicules». La tradició conta que Ménage al sortir del teatre digué: Serà precis cremar el que hem adorat i adorar el que hem cremat. Però el fet és que Ménage no es corregí i que Molière tingué encara ocasió de burlar-se d'ell injuriosament, en les «Femmes savantes». Les paraules de Ménage deuen ésser considerades com apòcrifes, car se sab bé que la peça va ésser prohibida després de la primera representació, sobre les instancies d'un «alcôviste» de qui no coneixem desgraciadament el nom, i que no es tornà a representar fins passats alguns mesos que el rei aixecà l'interdicció. I ja coneixem tota la querella de les «Précieuses ridicules». Aquests fets desmenteixen formalment l'opinió dels qui posaren massa fè en les paraules del prefaci, el qual no s'hi afegí fins que la peça s'imprimí. Molière veient el soroll que la seva peça havia produït i espantat de l'influència dels seus enemics reclosos entre les runes de l'Hotel de Rambouillet, esdevingué prudent i prengué precaucions. Tenim tot el dret de veure en la peça de Molière un escàndol saviament preparat per l'autor, perquè, ¿podia interessar-li el mal gust que regnava en provincia? Lluny de això tenim de veure en Madelon i Cathos els

retrats de les dugues dames en qüestió. Les dugues parts són càrregues, com tota la peça és una caricatura estudiada no de aspiracions de provincia, que molestaven poc a Molière, sinó de les de París, molt més interessants i més temibles. I Molière no guanyà pas la causa en aquesta querella, tingué que tornar a la càrrega en «Les Femmes savantes». Boileau atacà també al preciosisme sense anorrear-lo. I el *clan* dels delicats prengué sa revenja descreditant *Phèdre*, la millor peça de Racine. Varis autors de fi de segle, per exemple el predicador Fléchier, són encara del tot preciosistes.

En suma, que després del preciosisme ridícol que no fou més que un episodi passatger en l'història de la literatura francesa, veiem dressar-se el preciosisme propiament dit, qui és una forma de ço que nomenem avui *snobisme*, una de les dugues parts de l'ànima humana, tan prompte cínica i grossera, com diablesca i sentimental.

Es molt important de reconèixe'n el verader caràcter i de no deixar-se enganyar pels abusos. No hi ha res més fals que figurar-se els preciosistes com a gent que reemplaçava les frases més usuals per metàfores ridícoles. Això és confondre un estil amb la seva parodia.

LOUIS GAUCHAT.
(en C. i C. trad.)

POESIA ALEMANYA

COMPLANTA D'EVA

(RICART DEHMEL)

Stern im Abendgrauen

Estel que tremoles
en la vetlla grisa,
l'Edem em mostressis
quin conort tindria!

Jardí dels meus somnis,
breçol de ma vida...
Déu! Per què me la mostraves
aquella florida?

Fullaren els arbres,
i Ell no els defenia;
feixes ufanoses
el llamp us colpia.

I en sent a l'autumne,
pobres branques meves,
d'un a un l'oratge
els fruits em va pendre,

Doncs, la Primavera,
com és que cantava
de vies rientes
al costat d'un Altre?

Ell vingué aquest Altre,
arborat venia
i el seu foc va abatre's
damunt ma florida.

Rient se m'enduia
de les cendres tristes;
lluny en terres fredes
la mort me'l prenía.

I l'hivern perdura...
Ai, com ploraria,
no fós que dins l'ànima
m'hi sento el seu riure.

Al peu de sa tomba
no perdré esperança.

Paradís, que et cerqui
errant, ma fillada.

Verger que'm prengueren,
són franques tes portes?
Jo tindrè esperança
fins la darrera hora!

Estel, no tremolis
en la vetlla grisa
que aquella recança
ja no m'engunía.

I anc que caigués morta
i el somni em fallía,
Edem, ma fillada
et retrobaría.

Déu, ja pots occir-me,
estel, ja et pots fondre
que els meus fills un día
colliràn tes roses.

CAMPANES DE NADAL

Weihnachtsglocken. Wieder, Wieder...

Ablaniu-me, removeu-me
oh, campanes de Nadal,
ja us torno sentir, campanes
i aquells càntics ja han tornat!

Així, de genolls en terra
pugui caure i fer-me infant,
que com Ell jo balbucegi
i pugui plegar les mans.

Car jo sento viure encara
l'amor que ell va du an el món,
baldament dins mortals fites
i dar-li mort amb afront.

Sento corre d'home a home
un calfret de germanò
quan amb la veu esglaiada

com qui demanés socors
confegim: Pau en la terra
i benavolença a tots.

JOSEP LLEONART, trad.

POESIA CATALANA

L'ESPECTACLE MATINAL, AVUI QUE ÉS FESTA

Devassall de claror
—una claror serenament quieta—
aguda penetrant dins la remor
d'aquesta hora discreta
que tot és una oració
al jorn naixent que l'esperit trasmuda
i escampa gaudis a desdir.
Ara hi ha en tota cosa
una harmonia muda
que veu humana no sabria dir.
Si l'aire encar reposa,
és que concentra noves energies
per la gran plenitud que ha de venir.

Vibra la deixa de malenconies
de la nit del pecat i les orgies,
i ens duu una esgarrifança
de joia impura, dins la claror pura
que allunya tota cobejança
i la follia dels sentits detura.
Malenconia d'una vetlla morta,
enyor punyent d'un goig inicial
que la tenebra de l'oblit s'emporta
i deixa el cor malalt.

Mes ara tot ho venç
aquesta odor d'encens
que ve del temple del Senyor
i cap al cel en espirals s'eleva,
teixint aquella dansa única i seva
en un espasme de devoció.
Devassall de claror.
Gran embriagament de sol.
Serenitat augusta. Tremolor
d'un núvol esquifit, veient-se sol.
Verdor als camps com una prometença.
Blavor al cel, com un mantell de pau.
L'esperit copsa l'harmonia immensa

de les colors de l'hora matinal.
Les cases són més blanques que altres dies:
—nua blancor de calç,
virginitat dels marbres;—
quin ritme insospitat us lliga als arbres
que encara pregunten, amb els braços alts?

L'oració del jorn és més segura:
—refiament de la possessió
que just s'endevinava dins la pura
i lleu vibració
del cor, aixerreit de la setmana.—
La diu tota campana.
La diu la via que s'enjoia
i el mercat que s'omplena de vianda.
La diu aquella noia
que en l'ambient desperta un ritme estrany.
La diu cada finestra que obrint-se
com un llampec la tenebra esquinça.
La diuen les velletes que remuguen tothora
per apartar de l'ànima cap dany.
I la diu el meu cor, que encara plora
per una amada pressentida
que havia de menar la meua vida.

La trobaria un dematí de festa
i li diria de l'amor que em puny.
S'encerclaria d'or la seva testa
i el seu esguard es perderia al lluny.
Jo li faria, tremolant, ofrena
d'unes roses collides poc abans.
I ella fóra joiosa i tota plena
de l'ingenua rialla dels infants.
Ja fa molt temps i encara no l'he vista,
però renova mon pressentiment
i endolceix l'ànima, que anava trista,
aquest matí de festa resplendent.

JOAN CAPDEVILA.

A PROPOSIT DEL CONGRES NACIONAL DEL LLIBRE, DE PARIS

Es interessant esmentar algunes de les conclusions d'aquest Congrés Nacional del Llibre, celebrat darrerament a París, ara que a Catalunya es parla molt d'iniciatives editorials i neixen empreses noves amb propòsit de fer trascendir al públic el pensament i l'activitat renaixent dels nostres homes de cultura.

Serà bo d'orientar totes les iniciatives vers la perfeta solidaritat de la producció intel·lectual del llibre. Serà bo que les empreses industrials explotadores del llibre català, s'alliberessin en el negoci llur de l'aire de les *pensades* que fins avui han castigat l'esforç incoherent i tantejant d'alguns editors.

Volem una ciència i una tècnica que presideixin l'embranchada de les noves empreses.

Volem en els editors i en els interventors de l'industria del llibre la doble investidura d'homes intel·ligents i estudiosos i d'artesans amadors de l'ofici; que els noms dels Plantins, Elzevir, Manucio o Didot no fossin externs a la nostra tradició. Volem que l'amor del guany s'altifiqui noblement amb l'amor de la glòria.

Volem, encara, una estreta col·laboració entre les llibreríes i els editors nostres.

Els vots de les seccions del Congrés del Llibre ens alligonen per la simplicitat elemental amb què han estat dictats. No ens enganyem, però, d'aquella fàcil apariència. Hem de tenir present que l'inici de les segures empreses editorials ens imposa la seguretat i fixesa de l'ensenyament primari nostrat i la metodització dels llibres compresos sota l'epígraf *edicions clàssiques* que s'estén des dels llibres d'instrucció primària fins als diccionaris, i es completa amb les edicions dels llibres de premis i d'estrenes.

Sols partint d'aquest fonament podrem plantejar-nos els problemes successius que han motivat les conclusions del Congrés del Llibre. Sols podrem conquerir un mercat de lectors catalans preveient-ne les possibilitats des de les primeres lletres.

Em sembla que, ben coordinades, les organitzacions editorials del Consell de Pedagogia, de la Comissió editorial de l'Associació protectora de l'Ensenyança Catalana i de les noves editorials pedagògiques poden satisfer les necessitats de les *edicions clàssiques*.

Aquestes empreses en marxa, apunten

l'eficàcia de les altres iniciatives que han de satisfer el gust de lectura de les nostres gents i el desig d'intercanvi espiritual amb el pensament modern.

Ha estudiat, en primer lloc, el Congrés a què ens referim el millorament de la tècnica del llibre. Entén que la solució depèn de l'esforç simultani dels patrons i dels obrers i demana l'acurat enfortiment de l'unió sindical d'impressors per fer més exacte el coneixement de les necessitats professionals i finir amb la concurrència ruïnosa que tant ha malmès l'industria del llibre. Demana també que els patrons estudiïn els mitjans d'interessar els obrers en llurs empreses per fer d'ells veritables col·laboradors suprimint l'inestabilitat dels tallers.

L'estat florent de l'industria del llibre a França, permet el Congrés d'entrar en detalls interessantíssims, com el vot que tots els volums, principalment les obres d'estudi, s'imprimeixin damunt paper no brillant; i la declaració que pels llibres il·lustrats ha d'ésser preferit el gravat al boix, com un element d'harmonia i de bellesa, no sols en les edicions de bibliòfils sinó també en les edicions populars.

La solidaritat que el Congrés desitja entre patrons i obrers, ha estat objecte de preferent deliberació per a les seccions que han estudiat *les obres socials del llibre* (assistència, aprenentatge, etc.) Vota per l'organització de l'orientació professional dels infants a la sortida de l'escola formant-se fulles individuals de capacitat intel·lectual i física dels infants, que dirigiran els mestres i els metges inspectors de les Escoles. Un punt excel·lent, aquest, que pot tenir en compte el nostre Patronat d'aprenentatge de la Diputació de Barcelona.

El Congrés del Llibre amplifica les seves tasques amb la discussió de la capacitat de divulgació industrial per mitjà del llibre, cridant l'atenció de la premsa diària per interessar-la en la difusió de la llibreria industrial i del progrés científic entre els nuclis populars.

Interessa, en ordre a la venda del llibre literari a l'estranger, la creació de beques pels professors i estudiants francesos en les universitats estrangeres a l'objecte de crear amicals relacions d'intercanvi entre confreres. Interessa també les relacions entre els editors

nacionals i els homes de ciència i literats dels països estrangers, divulgant previament el coneixement de la França per mitjà de manuals monogràfics veritables guies de l'esperit.

No oblida el Congrés l'interès de recabar dels directors dels grans diaris una major extensió al comentari de les obres de l'esperit; la voluntat de consagrar totes les forces intel·lectuals a l'afirmació i propaganda de l'esperit nacional estimulants la confiança entre els editors i els autors, multiplicant la divulgació de fulles bibliogràfiques i sovintejant les exposicions tècniques dels *llibres de l'any* que mostrin les millores realitzades i esperonin noves activitats amb la creació de premis per als artistes del llibre.

Finalment mereix predilecta atenció del Congrés l'estudi del perill de la desmoralització per mitjà del llibre i de l'imatge, condemnant l'explotació de les obres d'art per finalitats lucratives de la pornografia industrialitzada que han d'ésser perseguides com indústries nocives a la salut pública.

No he volgut fer altra cosa que reportar aquests temes per si poden ajudar la coordinació de les nostres empreses editorials neixents amb tota la força de dignitat professional competent i expansiva que les vivifica.

J. M. LÓPEZ-PICÓ.

DIETARI ESPIRITUAL

Ivon l'Escop, l'apòstol generós de la dignitat del llenguatge ha publicat sota l'advocació de *Llibre de les dones* un opúscol d'encesa prosa evangélica destinat a interessar la col·laboració de les llars catalanes a l'obra purificadora del nostre idioma.

Aplaudim amb la més cordial simpatia la campanya del nostre amic, i esperem una vegada més que les autoritats eclesiàstiques no voldran amb llur incomprensió contradir la recatalanització de les llars catalanes.

La degeneració dels Jocs Florals té ja un aire grotesc. An aquest pas no hi serà a temps a salvar-los ni una renovació orgànica que'n faci una mena de Academia Goncourt. Per una d'aquelles cartes obertes que són la delícia dels lleminers de l'anècdota ara sabem que s'eliminen composicions escrites amb les Normes Ortogràfiques de la I. de E. C., que el President del Consistori intervé en les deliberacions del Jurat, que la repartició del premi Fastenrath no es fa per fugir de compromisos, etc. Aquesta corporació que fou el fonament sentimental del catalanisme polític és ara una mena de paraigues foradat on se xopluga una

literatura caduca i egoista. El lema de la Flor Natural d'aquest any ens apar un símbol. Diu: «Mala fi».

No fa molt que dèiem que la Joventut Universitària havia retrobat l'esperit agut del nacionalisme que des de feia algun temps havia perdut. Confirma això l'aparició d'un periòdic d'estudiants escrit en un to catalanista desacomodat i de la legalitat de qual to haurem de parlar un dia o altre.

Constatem amb plaer la renaixença d'aquest esperit carduccià en el nostre claustre universitari. Sobretot si ve ponderat per l'altre esperit que no ha desempolsat encara la Biblioteca Universitària ni ha fet cap vaga per millorar els llibres de text.

Es parla altra vegada del plet entre joves i vells...

La sentència la dictà Renàn quan deia:—No puc pensar bé del joves que no entren dins la vida amb el blasme a la boca. Negar molt als vint anys és un senyal de fecunditat.

LLIBRES RECENTS

JOSEP M. LÓPEZ - PICÓ

CANTS I AL·LEGORIES

OP. VIII

Preu: Dues pessetes

MIQUEL POAL AREGALL

Mots plaents i desplaents

Publicacions de LA REVISTA

Preu: Una pesseta

JOAQUIM FOLCH I TORRES

Meditacions sobre l'Arquitectura

Publicacions de LA REVISTA

Preu: Una pesseta

VENTURA GASSOL

ÀMFORA

Il·lustracions de Josep Obiols

Preu: Cinc pessetes

ANUNCIS DE LLIBRES NOUS : UNA INSERCIÓ : 2 PTES. TRES INSERCIONS : 5

GALERIES LAIETANES

Corts Catalanes, 613

ANTIGUITATS : EXPOSICIONS : LLIBRERÍA D'ART
CAVES DE VINS : ART MODERN

PUBLICACIONES DE LA REVISTA

Administració: CORTS CATALANES, 613, baixos - - BARCELONA

HA SORTIT L'OBRA D'ACTUALITAT

La moderna pin- tura francesa fins al cubisme

PER JOAN SACS

PROLEG DE JOAQUIM FOLGUERA

L'Exposició d'Art Francès dona a aquest llibre interessantíssim una viva valor d'actualitat. Es una obra en la qual es fa l'història crítica del moviment artístic francès des dels pintors del segle XVIII fins als moderns cubistes. La competència del seu autor és ja prou coneguda per a que l'invoquem com a garantia d'encert. La bibliografia catalana s'ha enriquit amb una obra excel·lent d'aportació francesa a la cultura catalana.

PREU **2.50** PESSETES

ES VEN EN LES MILLORS LLIBRERIES I EN EL PALAU DE BELLES ARTS